

S. Gregorius M. PP., Dial. lib. II, cap. 31.

Sicut multorum, qui ab Hispaniarum parentibus veniunt, relatione cognovimus, nuper Ernigildus rex, Livigildi regis Wisigothorum filius, ab Ariana hæresi ad fidem catholicam viro reverendissimo Leandro Hispalitano episcopo, dudum mihi in amicitia familiariter juncto, prædicantem conversus est.

Idem, Præfatione in librum Job.

Reverendissimo et sanctissimo fratri suo Leandro coepiscopo Gregorius S. S. D. Dudum te, frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens, cum me illic sedis apostolicæ responsa constringerent, et te illuc injuncta pro causis fidei Wisigothorum legatio perduxisset, omne in tuis auribus, quod mihi de me displicebat, exposui, etc. Tunc eisdem fratribus, etiam cogente te, placuit, sicut ipse meministi, ut librum beati Job exponere importuna me petitione compellerent.

Idem, lib. 1, epist. 41, ad Leandrum episcopum.

Ea quæ in beati Job expositione dicta fuerant, et vobis dirigenda scribitis, nisi portitoris præsentium me festinatio coangustasset, cuncta vobis transmittere sine aliqua imminutione voluissem; maxime quia et hoc ipsum opus ad vestram reverentiam scripsi; ut ei quem præ cæteris diligo, in meo iudice labore desudasse. Præterea si vobis indulgeri tempora ab ecclesiastica occupatione cognoscetis, quid sit jam faciendum scitis; quamvis etiam absen-

tem corpore, præsentem mihi te semper intueor, quia vultus tui imaginem intra cordis viscera impressam porto.

Idem, lib. IV, epist. 46, ad eundem.

Quanto ardore videre te sitiam, quia valde me diligis, in tui tabulis cordis leges. Sed quia longo terrarum spatio disjunctum te videre nequeo, unum, quod mihi de te dictavit charitas feci, ut librum Regulæ pastoralis, quem in episcopatus mei exordio scripsi, et libros quos in expositionem beati Job jamdudum me fecisse cognovisti, Sanctitati vestræ transmittere curavi.

Idem, lib. VII, epist. 126, ad eundem.

Sanctitatis tuæ suscepti epistolam, solius charitatis calamo scriptam. Ex corde enim lingua tinxerat, quod in chartæ pagina refundebat. Boni autem sapientesque viri cum legeretur adfuerunt, quorum statim viscera in compunctione commota sunt. Cœpit quisque amoris manu in suo corde te rapere, quia in illa epistola tuæ mentis dulcedinem non erat audire, sed cernere. Accendebantur et mirabantur singuli, atque ipse ignis audientium demonstrabat, qui fuerat ardor dicentis. Nisi enim prius in se faces ardeant, alium non succendunt. Ibi ergo vidimus quanta charitate tua mens arserit, quæ sic et alios accendit. Vitam vero vestram, cujus ego semper cum magna veneratione reminiscor, minime noverant, sed eis altitudo vestri cordis patuit ex humilitate sermonis.

OBSERVATIO CRITICA IN REGULAM SEQUEMTEM.

Sanctum Leandrum Hispalensem episcopum, et sancti Isidori fratrem seniore, ab adolescentia monasticæ vitæ cultorem, ac Benedictinæ disciplinæ apud Hispanos insignem propagatorem exstitisse, consentiunt omnes; quamvis in hac præsentî Regulâ pro virginibus scripta nullam sancti Benedicti mentionem faciat. Nec sane ex tali silentio aliquid contra sancti episcopi monachatum Benedictinum inferri debet, cum sanctus Benedictus Regulam suam non pro sanctimonialibus feminis, sed pro monachis scripserit, et præsens hæc Regula XXI capitulis contenta potius dicenda sit exhortatio et admonitio, omnibus sacris virginibus data; quatenus illæ mundanam pompam contemnant, et soli Deo spirituali suo sponsò inservire studeant. Habuit enim sanctus Leander sororem Florentinam, quæ simul cum matre ingressa fuit monasterium extra patriam situm. Eandem ad perseverantiam exhortatur, piaque et salutaria monita dedit, quæ quidem vitæ monasticæ normam rite conficiunt. Hanc igitur Regulam Florentinæ, pergratæ sibi in Christo filiæ et sorori inscripsit, et imprimis omnium terrenorum contemptum inculcat, nihil in terris esse amore et affectu sacræ virginis signum asserens, sed ad cœlestia aspirandum ait, ubi verum virginitatis præmium inveniet. Monet vitandas esse laicas mulieres uti organum Satanae; quippe quod amant, hoc suggerunt, et eas res insinuant aliorum auribus, quæ in suis desideriis versantur. Vitandos quoque viros quantumvis sanctos, ne videndi jugitate aut infametur utriusque sanctitas, aut pereat. Lectionem assiduam et meditationem rerum spiritualium inculcat, esum carnis prohibet sicuti et balneorum, nisi infirmis, atque silentium mandat sicuti in monasterio perseverantiam; quatenus et multarum societate proficiat, ac earum assequi valeat merita, quarum imitetur exempla. Sanctus autem Leander hanc Regulam paræneticam piissimæ sorori Florentinæ inscripsisse videtur post adeptum episcopatum Hispalensem, quem ab anno 575 ad annum 603 sanctissime rexit.

INCIPIIT IN CHRISTI NOMINE

SANCTI LEANDRI REGULA.

Leander Dei misericordia pergratæ in Christo mihi filiæ et sorori Florentinæ.

PATROL. LXXII.

Perquirenti mihi, soror charissima Florentina, quibus te divitiarum cumulis hæredem facerem, qua te

28

patrimonii sorte ditarem, multæ rerum fallacium occurrerant imagines; quas cum ego ut importunas muscas manu mentis abigerem, tacitus sicbam: Aurum et argentum de terra est, et in terram revertitur; fundus et patrimonium reditus vilia et transitoria sunt, præterit enim figura huius mundi (I Cor. vii). Quidquid enim sub sole consexi, nihil te dignum, soror, arbitratus sum; nihil muneri tuo credidi esse gratissimum: omnia mutabunda, caduca, et vana fore consexi. Unde veram esse attendi Salomonis sententiam, dicentis (Eccle. ii): *Magnificavi opera mea, ædificavi mihi domos, plantavi vineas, feci hortos et pomaria, et consevi cunctis generibus arborum, instruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem silvam germinantium lignorum. Possedi servos et ancillas, multamque familiam habui; armenta quoque et agnos ovium, greges quoque caprarum, ultra omnes qui fuerunt ante me in Jerusalem. Coacervari mihi argentum et aurum, et subservantia regum ac provinciarum; feci mihi cantores et cantatrices, et delicias filiorum hominum; scyphos et urceos in ministerio ad vina fundenda. Et supergressus sum opibus omnes qui fuerunt ante me in Jerusalem. Quam igitur omnem mortallum pompam tali termino conclusit, ut diceret: Cumque me convertissem ad omnia quæ fecerant manus meæ, et labores in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi, et nihil permanere sub sole. Et iterum ipse dicit: Detestatus sum omnem industriam meam, quam sub sole studiosissime laboravi, habiturus hæredem post me, quem ignoro, utrum sapiens aut stultus sit, dominabitur in laboribus meis quibus desudavi et sollicitus fui, et est quidquam tam vanum? Unde cessavi, renuntiavique cor meum ultra laborare sub sole.* Tali quoque informato oraculo, non esse me parentem verum existimares, soror, si te iis ditarem rebus, quæ stabilitate nulla consisterent, quæ mundanis subjectæ casibus te destituerent, nudamque relinquerent. Ærumnis quoque te cumularem, et timori metuique subicerem, si ea quæ fur auferre poterat, sulcare tineæ, ærugo vorare, ignis absumere, terra obruere, aqua delere, sol torrere, imber sædare, glacies stringere, tuæ germanitati conferenda esse putarem. His certe rebus humanis implicatus animus a Deo avertitur, et ab illa immobili ac permanentis veritatis forma recedit. Nec potest ad se admittere divini verbi dulcedinem, aut Spiritus sancti suavitatem, pectus quod tot mundanis agitur molestiis, tot curarum temporalium stimulis verberatur. Si ergo te his nexibus alligarem, talibusque onerarem ponderibus, et mole terrenæ cogitationis opprimerem, inimicum me, non parentem deberes aestimare; interemptorem, non fratrem esse sentires. Ela! soror charissima, quoniam quidquid axe cæli concluditur, terrena sustinent fundamenta, et telluris super faciem volvitur, nihil dignum quo ditari posses invenimus, supra cælos quærendum est, unde munus virginittatis auxisti, ut tibi præmium et patrimonium virginittatis invenias. Ex compensatione enim integritatis meritum agnoscitur et de sua retributione pensatur. Quanto enim vilis

A putaretur, si transitorie terrenisque ditaretur muneribus; tanto præclara est virginittas et excellens, quæ calcatis abdicatisque mundanis voluptatibus, dum in terris angelorum servat integritatem, Dominum angelorum sortita est portionem. Quæ ergo est virginittatis hæreditas? nonne ea quam dicit Psalmista: *Dominus pars hereditatis meæ (Psalm. xv)*? Et iterum: *Portio mea Dominus (Psalm. cxviii)*? Vide, soror, quantum profeceris, vide quam summum teneas apicem, ut multorum gratiam beneficiorum in unum eundemque inveneris Christum. Sponsus est, frater est, amicus est, pars hæreditatis est, amicus est, Deus et Dominus est. Habes in eo sponsum, quem diligas: *Speciosus est enim forma præ filiis hominum (Psalm. xlii)*. Est verus frater quem teneas; adoptione enim et tu ejus filia, cujus filius est ille natura. Est amicus de quo non dubites; ipse enim dicit: *Una est amica mea (Cant. vi)*. Habes in eo hæreditatem quam ambias, pars enim hæreditatis tuæ ipse est. Habes in eo pretium quod agnoscas, quia sanguis ejus redemptio tua est. Habes in eo Deam a quo regaris, Dominum quem metuas et honores. Totam sibi in Christo prærogativam virginittas vindicat, ut ante quam tremunt angeli, cui servant potestates, cui virtutes obtemperant, cui cælestia et terrestria genuflectunt, hunc sibi virgo sponsum vindicet, ad hujus thalamum ornata virtutibus properet, hunc cubili cordis, casto cubili confoveat. Et quid amplius ei conferre potuit, cui se Christus sponsum tribuit, sanguinem suum dotis ac muneris titulo compensavit? Soleat ergo qui uxores ducunt dotes tribuere, conferre præmia, et ad vicem perdati pudoris sua tradere patrimonium; ut emissæ potius quam duxiæ videantur uxores. Tuus, virgo, sponsum dotem tibi sanguinem suum dedit, eo te redemit, eo te suæ copulæ sociavit, ut pudorem non perdas, et habeas præmia. Quanto enim munificentius est dotis præmium, tanto est amor immensior. Multum enim diligit, quam proprio sibi sanguine desponsavit. Et ob hoc eum corpus vulneris ictu et telo gladii maluit aperiri, et tuam sibi integritatem emeret, pudicitiam conservaret. E contrario enim curavit hominem: ut sicut mors ejus vita est nostra, ejusque humilitas nostræ est superbix medicina, sic et vulneribus ipsius nostra integritas empta est, qui ideo ferri se vulnere voluit, ne malleo universæ terræ nos ferri sineret. *Pretio enim empti estis, ait Apostolus, nolite fieri servi hominum (I Cor. vii)*. Cur virgo dare vis corpus viro, quod jam est redemptum a Christo? Alius te redimit, et alii habere cupis? alterius pretio libertatis militas, et spontanea te servitute condemnas? Si mundus omnis titulo dotis scribitur, quid pretiosius sanguine Christi, quo redemptus est mundus? Appende mercedem et pretium, ut videas plus valere qui redemit, quam id quod redemit. Quanto itaque præve intelligit virgo, quæ contempto corpore mercedem sequitur; at sanguine Christi postposito, mundum qui redemptus est amplectatur. Non sum idoneus loqui, soror amantissima, præmia virginittatis: est enim ineffabile donum, inæstimabile opus,

celatum auribus, intelligentiæ obseratum. Quod omnes esse sperant sancti, et post resurrectionem cuncta præstolatur Ecclesia fieri, vos jam estis. *Corruptibile hoc*, ait Apostolus, *induet incorruptionem* (I Cor. xv). Sed revera post resurrectionem corporis. Ecce vos incorruptionis gloriam jam scitis. Vos istam jam in præsentis sæculo partem gloriæ possidetis. Quanta est enim beatitudo, quæ vobis reponitur in futurum! quæ vobis corona manet in æternum, quæ incorruptionis gratiam, ad quam multi pervenire desiderant, hic habetis! Gaude ergo talem te esse, qualis Dei formata es manibus. Ille ergo integra condit utique, quam integritate ditavit, quam ad integritatis præmia præparavit. Perversi enim naturalem corrumpunt homines, quam Deus formavit integram. Et hæc offensa humani generis prima, hæc damnatæ originis causa, dum protoplasti esse noluerunt quod fuerant conditi: idcirco meruerunt in se et in prole damnari. Reparatæ castimoniam in vobis retentaculum, o virgines, quod perdidit in paradiso primi homines. Vos enim conditionem servastis primigenarum hominum, quæ tales perseverastis, quales illi sunt instituti. Sed cavete exempla eorum. Heu! proh dolor! soror charissima, fuge primorum hominum exempla, horresce serpentis antiquissimi sibila; ne incipiat tibi germinare spinas et tribulos vitata terra, et quæ pro insigni virginitatis lilia rosasque parturire debet, urticam et paleam producat: istam, quæ urat, illam, quæ laceret. Vos enim estis prima delibatio corporis Ecclesiæ. Vos itaque ex tota Christi corporis massa oblationes Deo acceptæ, et in supernis altaribus consecratæ. Pro vestro enim proposito, et pro fide sua, omnis Ecclesia nomen virginitatis indepta est, dum in ea melior pars et propensior vos estis, quæ animæ corporisque vestri integritatem Christo dedicastis. Et licet in omnibus suis generaliter membris fide maneat virgo, tamen suorum parte membrorum, quod estis vos, non incongrue virgo etiam corporea: genere scilicet illius locutionis, quæ aut totum a parte, aut pars nominatur a toto. Meditare ut columba, sanctissima virgo, et mente pertracta quæ in futuro tibi maneat gloria; quæ non acquievisti carni et sanguini; neque corpus illud sanctissimum prostrasti corruptioni. Age ergo, cogitare præsume, intellige, quibus te amplexibus cupiat Christus, quæ mundi calcasti illecebras; quo te desiderio chorus ille expectet virgineus, quam ipsis gradibus properantem cælorum ardua vident, quibus chorus ipse virginalis pervenit ad Christum. Gaudet et Mariam mater Domini, apex et specimen virginitatis, incorruptionis mater, quæ vos exemplo suo genuit, et manet integra; vos documento suo peperit, et dolores nescivit; genuit sponsum, et virgo est. Felix ille venter, qui novit gignere, non corrumpi. Beata illa fecunditas, quæ pariendo implevit mundum, hæreditavit cælos, nec anisiit velamina virginitatis. Ardeat cor tuum, soror, igne illo, quem Christus misit in terram. Excitet te flamma ignis ejus, et chorus ille virgineus prose-

A quens Mariam. Ipsam ergo oculo mentis suscipe, ipsos comitare choros, ipsis te animi desiderio juunge, ibi festina, ibi propera: ibi *reposita est corona justitiæ, quam reddet tibi Dominus justus judex in illa die* (II Tim. iv). Senti fratris animum tuos desiderare profectus, senti fratris concupiscentiam velle te esse cum Christo. Qui etsi in me non habeo quod in te perficere volo, perdidisse me doceam quod te tenere desidero: erit mihi interim quædam portio remissionis, si tu quæ pars melior nostri es corporis, in via peccatorum non steteris; si quod tenes, firmissime teneas. Heu mihi! si alius accipiat coronam tuam. Tu apud Christum tutamen meum, tu charissima meum pignus, tu hostia mea sacratissima, quæ expiari a colluvione peccati non dubito. Si tu accepta es Deo, si tu casto cubili cum Christo cubaveris, si tu Christi amplexibus fragrantissimo virginitatis odore inhæseris, profecto peccatoris memor fratris obtinebis pro reatu germani indulgentiam quam poposceris. Non te contristabit, qui te suæ copulavit societati. Sinistra ejus, in qua est honor et gloria, sub capite tuo; et dextera ejus, in qua est longitudo vitæ, amplexabitur te (*Cant. II*). Talibus sponsi oblata amplexibus, meam veniam postulans obtinebis. Amor tuus in Christo erit indulgentia mea: et quantulamcumque spem remissionis habeo, si soror quam diligo ad nuptias Christi transierit; atque in illo terribili metuendoque judicio respiramentum aderit, ubi de factis, actibus, vel de commissis discussio fuerit; ubi de meis dispendiis, heu mihi! sum cogendus reddere rationem, tu solatiū meum, tu respiramentum meum. Et vindictam quæ mihi debetur pro negligentia mea, forte castitatis tuæ sedabitur intercessione. Defendes me profectu tuo a meo reatu operis, si tu Christo adhæseris, et si tu illi placueris, ego unde ei displiceo non gravabor, dum tibi indulget, mihi parcat; nec perire fratrem sinet, cujus spondit sororem. Per te forte mihi donabitur chirographum quod contraxi; dum te Christus fovet charitate, me non punit pro crimine. Miserere, soror, non tantum tui, sed et mei; ut unde tibi restat gloria, saltem mihi vel venia concedatur. Multæ in tuo erunt virgines comitatu: cum iis facile impetrabis pro me quod poposceris. Imo ipsa mater et dux virginum Maria suum interpellabit pro tuo merito Filium; et ne te contristet pro me orantem, me eriget forte jacentem, et conscientiam reatu merentem consolabitur. Non confundatur spes mea per te ad Deum. Meo igitur hortamento, meo ministerio, Dei quidem dono, sed meo obsequio, hanc tenes professionem. Sit ergo mihi integritas tua causa veniæ, quæ tibi erit causa coronæ. Averte, quæso, oculos a mundi falsis inanibus. Cælos aspice, ubi est sponsus tuus. Illuc animum dirige, *ubi Christus est in Dei dextera sedens* (Col. III). *Omne enim quod in mundo est, concupiscentia carnis, et concupiscentia oculorum est* (I Joan. II). Quæ sursus sunt quære: ubi est vita tua, illic sunt et desideria tua; ubi est sponsus tuus, ibi sit et thesaurus tuus. Nolo te moveri voluptate

sæculi, nolo te fulgore carnis decorari. Cito movet alienam libidinem caro ornata, et aspectus juvenum in se provocat, quæ se componit ut ornata procedat. Placere velle oculis alienis, affectus est meretricis; et ad sponsi cœlestis refertur injuriam, si ita incedas ut oculis libidinis placeas. Esto, quæso, iudex inter nubentes et virgines: spem utriusque considera. quis quam teneat viam æstima. Virgo studet placere Deo; nupta sæculo. Virgo servat integritatem qua nata est; nupta corrumpitur. Et quale est, ubi non permanet integra ut cœpit esse natura? Primum divino operi irrogatur injuria, dum quod ille formavit integrum libidine corrumpitur, libidine maculatur. In vos Deus cognoscit opus suum; quas tenet sæculum, et non corrumpit; quas tales Deus recipit, quales fecit. Omnia itaque restauranda sunt in resurrectione quæ nunc pereunt de corpore. Virginitas semel perditæ nec hic reparatur, nec in futuro recipitur. Verum est quod Deus præceperit nuptias; sed idcirco, ut inde nasceretur virginitas: ut multiplicata virginum successione, lucraretur in prole, quod perdiderant nuptiæ. Et radix et fructus nuptiarum virginitas est. De conjugio certe nascitur virgo: quæ si non corrumpitur, ad nuptiarum additur præmium. Habent nuptiæ unde lætentur, si sui fructus cœlesti horreo reponantur. Tu quoque communium parentum cumulabis merita; tuis utriusque honoribus munerabuntur; te prole Christo adhærente, ipsi recipient in fructu quod in cespite perdiderunt. Recole, mea soror, humanarum nuptiarum ærumnas, et claude oculos, ne videas vanitatem. Prima pericula nuptiarum hæc sunt: corruptio, corruptionis fastidia, pondus uteri gravidati, dolor partus plerumque ad discrimen mortis perveniens, ubi et munus nuptiarum perit et fructus; dum simul mater cum prole deficit, et omnis illa pompa nuptialis mortis frustratur termino. Quam putabant causam esse lætitiæ, quis eam occasionem interimendi invenit? Quid ager post mortem, quæ totam lætitiæ nuptiis deputavit? Quæ viro placere voluit, non Deo, quid ager dum exit a sæculo? Quæ sollicita fuit quomodo placeret mundo, quam poterit habere partem cum Christo? Quæ primum non bene viris se distrahunt, simulque cum pudicitia libertatem perdunt, quando captivam virginitatem suscepta dote addicunt. Quid miseræ illi remanet, quæ pudorem venditat? Quod si forte mundi, ut fieri solet, casu perdat donationem, tunc et pudore caruit, et amisit pretium. Vides quam nuda et destituta in utroque remansit! Pro viro certe gemino timoris addicta periculo, timet bonum perdere, timet malum habere. Quis ergo inter hæc mediatus est locus lætitiæ? Quas formas lenocinii meditatur ut placeat oculis? quibus peregrinis odoribus inficit vestem? et ut oblectet sensus, cutem mentitur alienam. Quæ succo illitam vario adulterat figmento faciem, ne sit ipsa quæ nata est, et decipiat virum specie aliena, non propria. Vide si non maleficii genus est, excogitare artem qua provehet libidinem alienam. Et quæ sic corrumpit faciem, quam

A putas corruptam habet mentem? Triplex commissi adulterium: mentis, quæ talem meditata est fraudem; corporis, quæ figmento mutavit speciem; vestitus, quæ non proprio, sed alieno fragrat odore. His malis virgo nescia, sexum habet, et sexus necessitatem ignorat. Femenæ fragilitatis oblita rigore virili subsistit, atque infirmum sexum virtute solidavit: nec addixit servituti corpus, quod lege naturæ viro subjacet. Felix virgo, quæ corpus trahit ex Eva, non pœnam! Illa peccati merito audit: *Sub viri potestate eris, et in doloribus paries* (Gen. 1). Tu virginitatem adeptæ, a tali jugo excussisti cervicem; nec pressa jugali necessitate curvaberis ad terram, sed in sublimi erecta cœlos suspicis; ut unde illa vitium præsumendo cecidit, ubi tu licita contemnendo cecenderes. Eva gustavit de illicito, et virginitatem perdidit. Licebat nubere virgini, sed quæ non nupit, angelis adhæsit. *In resurrectione enim non nubuit, neque uxores ducunt; sed erunt sicut angeli Dei* (Math. xxii). Vide, virgo quæ non nubit, angelis comparatur. Licet enim gignere filios; sed quæ hanc spreverunt necessitatem, Christum dicentem audiunt: *Beatæ steriles quæ non genuerunt, et ubera quæ non lactaverunt* (Luc. xxiii). E contrario illic dicitur nuptis: *Væ prægnantibus et nutriendis in illa die*. Iaque virginei sensus pro filiis reputantur. Quid ergo quærit quos pariendo doleat, quæ pios habet sensus, quibus meditando congaudeat? *Propter timorem tuum, Domine, inquit, in utero accepimus, et parturimus Spiritum salutis* (Isai. xxvi). Ecce felix conceptio, incorrupta progenies, utilis partus: ubi et proles bonæ cogitationis editur, et ignoratur dolor. Tot felicia germina, quot sanctæ cogitationes, toties concipit, quoties sancta meditatione Spiritum divinum capit. Conceptio enim superna virtutes parit. Et ne putes te esse sterilem, tot filios habebis, quot virtutes protuleris. Una sancti Spiritus conceptione multos edes partus. Primus partus virginis, verecundiæ virtus; secundus patientiæ, tertius sobrietatis, quartus temperantiæ, quintus charitatis, sextus humilitatis, septimus castitatis, ut impleatur quod legitur, quia *sterilis peperit septem* (I Reg. ii). Ecce una septiformis Spiritus conceptione septem partus edidisti. *Non dicas: Ecce ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus eunuchis: Qui custodierint requiem meam, et elegerint quæ volui, et tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et a filiabus; nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit* (Isa. lvi). Vides, amantissima soror, quod principalem in regno Dei virgines tenent locum? Et non immerito. Mundi enim contempserunt habitum, ideo pervenerunt ad cœlestis regnum. Vitæ cœlestis beatitudinem hic incipiunt, quæ generare in doloribus filios nesciverunt; et quæ contagia libidinis et fœda conjugum figmenta respuunt, recte Christi nuptias impetrarunt. Nolo movearis pompaticis nuptiarum incessibus, clientumque stipato comitatu. Hos incurrunt plerumque insidiatores pudicitæ, quos custodes castitatis perabant. Et

cum se ambiri tot virorum formis vident, hoc in A illidaris scopulo, aut in sinistram Charybdis deglutientem venit, quod cum viris in lectulis agunt propriis; et quod expertæ sunt in singulis, hoc in plurimis meditantur. Non verebor invidiam, si locutus fuero veritatem. Feriant me livore quas momorderit conscientia, dummodo proficientibus loquar quid cavere debeant in eis quæ solo nitent opere carnis. Certum est, mi soror, quæ nitorem vestium composuerit, odore peregrino fragraverit, fucio mutaverit oculos, faciem candore alieno obduxerit, brachia circulis instruxerit aureis, digitis annulos inseruerit, et distinctione gemmarum sidereo radiaverit fulgore manibus, aures metallo aggravaverit, colla margaritis et vario gemmarum absconderit tegmine, caput ponderaverit auro; certum, inquam, est, hanc non esse castam: quæ ad hoc se ita composuit, ut multorum feriat oculos, multorum animos moveat, illuciatque mentes. Quæ etsi metu viri non gerat stuprum in aperto, fornicatur tamen interius animo. Illa vero casta est, quæ de simplici habitu bonisque moribus placet viro, et de bono castimonie Deo. Harum habitum exprimit Petrus apostolus, et cultum vestium, vel æquitatem morum sua pingit præceptione, cum dicit: *Sit in muliere non exterior ornamenti aut auri, aut vestis cultus, sed cultus cordis (I Pet. III)*. Eadem ergo et Paulus apostolus intulit, dicens: *Similiter et mulieres cum verecundia et sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa; sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona (II Tim. II)*. Quas dissonare ab iis præceptionibus et discrepare compereris, velut gehennæ duces et inferni comites fuge. Hoc enim suadebunt quo plenæ sunt, quæ etsi non verbo, ipso tamen habitu loquuntur flagitia. Et quæ auro coruscaverit, et radiaverit gemmis, tanquam simulacra declina; idolumque æstimato, non hominem, quæ a Deo bene conditam formam vario præsumpsit stuprare figmento. Unde et Scriptura dicit: *Fallax imago, et vana est pulchritudo, mulier timens Deum ipsa laudabitur (Prov. III)*.

CAPUT PRIMUM.

Ut vitentur laicæ mulieres.

Precor te, soror Florentina, ut feminæ, quæ tecum non tenent professionem unam, ad tuam non accedant societatem. Quod enim amant, hoc suggerunt: et eas res tuis insinuabunt auribus, quæ in eorum versantur desideriiis. Heu mihi, soror, *et cum perverso perverteris (Psalm. XVII)*. Quid in unum agit nupta, et virgo? Illa te non sequitur, quæ virum diligit. Propositum tuum fugit; quod etsi amare se sinxerit, mentitur ut decipiat. Quid tecum agit, cum qua communi collo Christi jugum non ducis? dispar habitu, dispar affectu. Organum Satanæ hoc tibi canet, quod illecebris sæculi moveat, et semitas diaboli impinguat. Fuge Sirenum cantus, mi soror: ne dum prurientibus auribus oblectamenta delectaris audire terrena, avertaris a recto itinere, et aut in dexteram

illidaris scopulo, aut in sinistram Charybdis deglutientem venit. Fuge Sirenum cantus, et a lingua male suadentis sepi aures tuas. Muni cor tuum scuto fidei, dum tui propositi disparem videris; et frontem tuam trophæo arma crucis contra eam quæ professioni tuæ dispar est.

CAPUT II.

Ut viri sancti vitentur.

Jam quali fuga viros fugias, soror Florentina, tu judica, si tam sollicite feminas sæculi declinabis. Quisque vir, si sanctus est, nullum tecum gerat familiaritatem; ne videndi jugitate aut infametur utriusque sanctitas, aut pereat. Decidet enim a charitate Dei, quæ perpetrandi mali operis occasionem præbuerit; decidet a charitate proximi, quæ etsi malum non agit, opinione tamen pessimam famam nutrit. Dispar enim sexus in unum locatus, eo titillatur instinctu quo nascitur; et naturalis movetur flamma, si composita attingerit. Quis colligavit ignem in sinu suo, et non comburetur? Ignis et stupa sibi utraque contraria, in unum redacta flammam nutriunt. Viri sexus et feminæ diversus, si conjungitur, quod lex naturæ provocat, commovetur.

CAPUT III.

Ut declinare virgo debeat juvenes.

Et si taliter viri declinandi sunt sancti, ne utrumque bonis moribus offensio subrepat, qualiter fugiendi sunt juvenes, et tenebrosas vias temporalis vitæ sequentes? quos ad hoc diabolus objicit, et virginis opponit oculis, ut formas eorum, quos per diem viderit, virgo meditetur in nocte. Quod si et contradicat mentis ratio, talesque imaginationes ab animo respual, recens tamen visio et corporalis inspectio exhibet memoriæ formas: quas videndo didicit, ut etsi paululum talis imaginatio oblectet mentem, occurrat etiam per somnium, quod viderit oculis. Sic diaboli sagittis pectus virginis vulneratur, et infigitur cordi amor noxius; ut quod in nocte recordata est, cum amore velit iterum videre in crastinum. Et sic intrat Satanæ sagitta usque ad intimum cordis per januas oculorum, sicut dicit Propheta: *Intravit mors per fenestras nostras (Jer. IX)*. Nec enim subrepat diabolus ad interiora mentis, nisi per sensus cordis. Si pulchrum aliquid videas quod concupiscentiam moveat, si oblectet aures turpis cantus, si odoratum nidor attigerit fragrans, si gustum illecebrosus sapor commoverit, si tactus mollem et nitidam contigerit formam, tunc oblectatione sensibili carnis movetur illecebra. Dei enim opus uterque est sexus. Amandi sunt certe viri, ut opus Dei; sed absentes, pro operibus bonis, et propter Deum qui eos fecit, non propter pulchritudinem corporis.

CAPUT IV.

De abstinentia.

Quid ad te de cibis, soror Florentina, puto, loquar, quæ fragilitate corporis nec tantum accipis quantum ratione doceris? Maneat tamen in animo ut etsi infirmo corpori aliquid relaxandum est a rigore, in

teritum non solvatur antea, si corpus infirmum me-
retur aliquid indulgentias. Nullus est enim usus
edendi culpabilis, sed concupiscentia, sed immodera-
tio, si plus quam usus est sumptus, si desideres
sine quo vivere possis. Triplex certe est gula in-
temperantia: si quod non licet, avidius appetas, si
licita quæque exquisitis impendiis præparata ac-
curatius quæras, si tempus edendi licitum non su-
stineas. Primi generis homines ob hoc paradisi de-
licias et immortalitatis præmia perdiderunt, quia
illicita concupierunt. Esau vero pro eo quod avidius
ambiit licita, primogenitum perdidit primitiva. Et
quia edendi tempus non servant animalia, ideo sunt
irrationabilia. Probavimus ergo triplicem excessum
intemperantiæ: dum primi homines gustaverunt
de illicito; dum Esau lenticulæ appetitu perdidit
primogenita; dum edendi tempus non servant ani-
malia, et sunt irrationabilia. Non est igitur absti-
nens, avide vorans etiam viles cibos. *Sepulcrum
patens est guttur eorum*, ait Psalmista (*Psaln. v.*).
Namque et ille mollis et dissolutus est qui, contem-
ptis presentibus, pretiosis ac peregrinis epulis de-
lectatur. Piscis per illecebram hamo capitur. Avis
objecta escæ in decipulam cadit. Bestiæ quæ natu-
rali virtute sunt rigidæ, cupiditate cibi in foveam
proruant; et quas non emollit natura, decipit esca.
Tu vero temperantiam, et parcimoniam, seu ora-
culo seu exemplis discere majorum. Oraculo, quia
dicit Dominus: *Non graventur corda vestra in cra-
pula et ebrietate* (*Luc. xxi.*). Exemplis, quia David
cupitum aquam noluit bibere, quam periculum
alieni esse sanguinis intellexit (*II Reg. ii.*); vel quia
Daniel, contemptis dapibus regis, leguminibus vixit
(*Dan. xiv.*). Sint tibi accepta quæ sunt cointibus tuis
communis, et aliorum non sis intemperantionis causa;
et quibus forma esse debes hortamento ac vitæ bo-
næ documento, scandali non efficiaris occasio.

CAPUT V.

Ut virgo singula non loquatur cum singulo.

Nullus te singularem alloquatur, nec tu præter
duarum aut trium testimonium alloquaris aliquem
singularem. Memento sponsi tui Salvatoris nostri,
qui certe non verebatur labem peccandi, attamen
in montibus cum Moyse et Elia coram tribus, Petro
et Jacobo et Joanne, locutus est testibus. Sic et cum
suscitaret archisynagogi filiam, eos adhibuit testes,
ut falsi rumoris non daret occasionem. Mirabantur
autem et discipuli, quod ad puteum Jacob loqueretur
cum muliere. Et vera non mirarentur, nisi
quid viderent inusitatum; et nisi illi abissent cibos
emere, non loqueretur citra eos Christus cum mu-
liere.

CAPUT VI.

Ut jugiter virgo oret et legat.

Lectio tibi sit assidua, jugisque oratio. Dividantur
tibi tempora et officia, ut postquam legeris ores,
postquam oraveris legas. Sic alternes perpetua hæc
duo bona, ut ab iisdem unlo sis tempore otiosa.
Quod si aliquid manibus operandum est, vel certe

A sustentaculis ciborum corpus reficiendum, alia tibi
legat: ut dum manus vel oculi intenti sunt operi,
pascat aures gratia sermonis divini. Si quidem
oramus et legimus, et lubricam mentem a surrep-
tionibus diaboli vix retrahimus; quanto proclivius
humani animus reptat ad vitia, si lectionis et
orationis assidue retentaculo non frenetur? Lec-
tio te doceat, aliquid orando petas; postquam
vero oraveris, iterum legendo inquire quod po-
tules.

CAPUT VII.

Ut carnaliter non legi debeat Vetus Testamentum.

Vetus Testamentum legens non temporis illius ne-
ptias, sed proliis numerositatem considera; non
esum carniū et sacrificia sanguinolenta criminæ
morte carnis expiata, nisi viro multarum uxorum
permissa consortia. Licuit enim illo tempore quod
isto non licet, et sicut per legem concessæ sunt ne-
ptiæ, sic per Evangelium virginitas prædicata. Gens
enim erat Hebræa ab omni discreta consortio popu-
lorum, et ad prophetandum Christum Ecclesia de-
putata. Ne periret, cunctis permissæ sunt nuptiæ,
causa proliis propagandæ. Et quia carnalis erat po-
pulus, carniū crapula pascebatur. Sacrificia certe
idcirco pecudum litabantur, quia verum sacrificium,
hoc est, Christi corpus et sanguinem figurabant.
Venit veritas, umbra discessit; venit verum sacrifi-
cium, et cessavit hostia pecudum. Venit virgo vir-
ginis filius, et virginitatis præbuit documentum.
Omne enim quod in Veteri Testamento legeris,
quamvis opere gestum fuerit, spiritualiter tamen
intellige, et de historiæ veritate intelligentiæ spiri-
talis sensum cape. Jam pro peccato non occiditur
homo corpore; sed necem quam illi carni dabant
per gladium, nos carnalibus vitiis imponimus per
pœnitentiæ usum. Cantica canticorum juxta auditum
aurium ne sentias, quia carnalem illecebram terreni
amoris insinuant, quæ per species actionis Christi et
Ecclesiæ charitatem figurant. Merito a veteribus isti
libri prohibiti sunt legere carnalibus, hoc est, Hepta-
teuchum, et Cantica canticorum: ne dum eos spiri-
tallyter nesciunt, libidinis ac voluptatum incitamento
solvantur.

CAPUT VIII.

De jejunii modo.

Jejunia certe valido corpori imponenda sunt; et
quos rebellis caro lege vitiorum impugnat, jejuniis
attenuandi sunt jugi. Subjuganda est jejuniis caro
rigida, et cæcæ refrenanda, et legi mentis et im-
perii animæ subjaceat et ancilla. Et quam debilita-
vit jugis infirmitas, si eam jejuniis temperes, tantum-
que sumas quantum saluti sufficiat, non peccabis.
Meliozem tamen judica eam quæ salutis robore infir-
mitatis non eget remedio. Nec debet scandalizari
quæ sana est, si remissus vel indulgentius quæ in-
firma est alitur; sed magis eo se meliozem sanctorum-
que esse consideret, quod fragilibus rebus non indiget,
quibus eget infirmitas. Illa autem quæ infirmitatis ob-
tentu meretur aliquid lenius, sit præ cæteris humilis

doleatque se non posse quæ aliis possunt; et abstinentiam tempore laxatam non reputet virtuti, sed infirmitati.

CAPUT IX.

De usu vini.

Vino secundum Apostoli utere regulam. Ait enim Timotheo: *Modico vino utere propter stomachum tuum, et frequentes tuas infirmitates* (Tim. v). Dum enim dicit modicum, medicinaliter bibendum seremonstratur, non ad ebrietatem. Nam alio loco idem sic dicit Apostolus: *Vinum dixisti, omne vitium dixisti* (Tit. ii). Ebrietas enim mortale est crimen: inter homicidia, et adulteria, vel fornicationes reputatur. Sic eiecit a regno Dei vini temulentia, quemadmodum facinus adulterii, vel homicidii, vel aliorum criminum flagitia. Confirmat hoc dum dicit Apostolus: *Nolite errare: neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledicti, neque rapaces regnum Dei possidebunt* (I Cor. vi). Vide quantum sit execranda ebrietas, ut etiam a regno Dei suos amatores eiecit. Quam etiam terribiliter propheta increpet vino deditos vide, dicit enim: *Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrietatem. Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, et potandum usque ad vesperam, ut vino æstuetis* (Isai. i). Bibit vitium Noe, atque ebrietas sopitus, parte corporis verecundiori denudatus est (Gen. ix): ut noveris sic consternari animum humanum vino, et rationem humanæ mentis obtundi, ne seipsum quidem meminerit, multo minus etiam Deum. Et licet illa Noe ebrietas ac nudatio mysterium Christi passionis et mortis contineat, tamen ad litteram errorem facti insinuat. Loth vino crapulatus incestam intulit filiarum (Gen. xix), nec sensit errorem; de quo incentivo concubitu nascuntur Moabitæ et Ammonitæ. Et Dominus dicit: *Moabitæ et Ammonitæ non intrabunt in Ecclesiam meam usque in decimam generationem* (Deut. xxii). Senti quantum sit fugienda viui satietas, ut etiam patriarchis scandali et culpæ causa exstiterit. Ergo et virgo quæ virtute corporis viget, bene facit si omnino se a vino abstinerit. Invalidam vero et imbecillum pro medicina decet uti vino, non pro temulentia.

CAPUT X.

Quatenus uti virgo lavacro debeat.

Balneo non pro studio vel nitore utaris corporis, sed tantum pro remedio salutis. Utere, inquam, lavacro quando poscit infirmitas, non quando susceperit voluntas. Quod enim necesse non est, si egeris, peccabis. Scriptum est: *Et carnis curam ne feceritis in concupiscentiis* (Rom. xviii). Cura carnis veniens ex concupiscentia habetur in vitio; non ea quæ saluti reparandæ convenit. Quapropter non te illiciat lavare sæpius carnis voluntas, sed infirmitatis imperet necessitas. Cares enim culpa, si quod necesse est egeris.

CAPUT XI.

Quod peccatum sit virgini ridere.

Esto in Deo gaudens lætitia animi tranquilla et moderata, juxta quod ait Apostolus: *Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete* (Phil. iv). Et alio loco dicit: *Fruetus autem Spiritus est gaudium* (Gal. v). Talis jucunditas non perturbat mentem ridendi fecunditate, sed sublevat desideriis animam ad supernam quietem; ubi possis audire: *Intra in gaudium Domini tui* (Math. xxv). Quale sit cor virginis plerumque risu monstratur. Neque enim impudenter virgo rideret, si cor castum haberet. Speculum cordis facies est hominis: non ridet lasciva, nisi quæ corde lasciva est. *Ex abundantia enim cordis, ait Dominus, os loquitur* (Math. xii), ergo ex abundantia vanissimi pectoris ridet facies virginis. Quid de hoc legitur vide: *Risus reputavi errorem; et gaudio dixi, quod frustra decipis* (Ecl. ii)? Et iterum ibidem: *Risus dolore miscetur; et extrema gaudii luctus occupat*. Et Dominus ait: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur* (Math. v). Verum et apostolus insane lætantibus dicit: *Risus vester vertatur in luctum* (Jac. iv). Risum ergo, soror, ut errorem fuge, et temporalem lætitiã commuta in luctum; ut beatificeris, si peregrina in mundo luseris: quoniam qui secundu Deum lugent, beati sunt, et ipsi consolabuntur. Peregrinari te in mundo scito; nec hic habere patriam, sed in cælo. Si tali desiderio ardebat Christi servus, ut diceret: *Cupio dissolvi, et esse cum Christo* (Phil. i); quanta amoris flagrantia virgo debet accendi, quam uberes lacrymas desiderio sponsi sui effundere, donec ad amplexum Christi valeat pervenire, et ubertim flere non desinat, usquequo Christum, quem videre cupit, attingat. Lugebat ille se peregrinum in hac vita, qui mœrens dicebat: *Heu me! quod incolatus meus prolongatus est a me* (Psalm. cxix). Nam exultans te celestis sponsus et charissimis excipiet amplexibus, si te sui desiderio flagrare didicerit, et si absente eo severis, ille te præsens consolabitur.

CAPUT XII.

Qualiter habeantur ancilla virginitatem professæ.

Quas tibi fecit, aut fecerit ancillas conditio, et sorores professio, jam non pro nexu servitutis exulceres, sed pro paritate professionis honores. Quæ ergo tecum in Christo virginitatis stipendiis militat, parit tecum libertate exultat. Nec sic vos provocamus ad humilitatem, ut illas superbia erigamus: quas dum tu accipis ut sorores, gratius illæ tibi sint famulæ, præbeantque obsequium non servitute addictæ, sed liberæ charitate. Quoniam quidem *non est personarum acceptio apud Dominum* (Ephes. vi), scilicet, in distribuenda fide, ubi pariter consulitur dominæ et ancillæ, ubi non eligitur domina, et reprobat ancilla, æqualiter baptizatæ, simul Christi corpus et sanguinem sumunt. Nam et patriarchæ dum essent sanctissimi, quantum ad res terrenas et temporales, discernabant inter servos et filios: illos famulos, hos dominos judicabant; quod vero ad spei futuræ mu-

nus attinet, ex æquo filiis et vernaculis consulebant, A iterum ad filiam Saul dicit (*II Reg. vi*) : *Vitis incedam, et vilis apparebo ante Deum qui elegit me, potius quam patrem tuum (Psalm. cxvii)*. Similiter idem dicit : *Incola ego sum in terra et peregrinus, sicut omnes patres mei*. Terrenis ergo nunquam delectata rebus, etiamsi se vitæ commoda ingerant, non eis animo innitatis, nec de mundanis gaudeas lucris; et non contristaberis damnis. Etenim scriptum est : *Divitiæ si affluant, nolite cor apponere (Psalm. li)*. Cum amore enim possessa cum dolore utentis pereunt; et inde tribulari quemquam necesse est, unde carnaliter gaudet. Tu ad instar cœlestis sponsi honorari in sæculo fuge. Ne velis ab aliis dici, aut esse prælator, quæ legis : *Si quis vult inter vos esse major, sit vester servus (Math. xx)*, quoniam et ipse

CAPUT XIII.

De discretione senioris erga personas singulas.

Quod quidem sub una professione manentibus omnia erunt communia omnibus, verum est, et legitur (*Act. iv*) : scilicet, si omnes æqualiter valeant. Attamen interest quædam discretio senioris providentis quid unaquæque possit. Sic enim dividendum est, prout unicuique opus est. Quæ potuit honorari in mundo, et dives fuit in sæculo, blandius fovenda est in monasterio; et quæ reliquit in sæculo vestem pretiosam, cultiorem in monasterio meretur. Quæ vero sub penuria vixit in sæculo, et tegumento victuque eguit, grate ferat in monasterio nec algeat, nec esuriat, nec murmuret, si ea tractetur indulgentius quæ dixit in sæculo delicatius. Nam si prout cuique opus est non dividitur, fit superba in monasterio, quæ fuit vilis in mundo; et quæ erat potens in sæculo, humiliatur in monasterio. Sic agit, qui discrete non sapit, ut superbire faciat ex vilii censu conversas, et dolore stimules honesto loco natas. Et si sufficit unde omnibus tribuatur æqualiter, nulla est unde murmuret : quoniam discretio senioris dividet unicuique prout opus est. Sed dicis : Cur conversa est, nisi ut fiat humilis ex potente? Si ergo ista ex inclyto ad humilitatem descendit, illa ex paupere quod humiliaretur non habuit, forsitan si superbit. Caritas autem omnia temperat, atque ad eundem pacis pertrahit limitem; ut nec illa infletur, quæ reliquit potentiam; nec illa frangatur, quæ fuit pauper, vel ancilla. Laudanda tamen est senior, si discrete cum singulis se gesserit, et unicuique prout opus est, diviserit. Ista sint dicta de veste, cibo, potu, vel opere pro invalidis ac delicatis, ut quæ durius ferre non potest, tractetur lenius. Cæterum si circa eas quæ ferre potuerint, factura est senior prout viderit, et quibus consulit pro usu delicatæ vitæ, vel corporis fragilitate, non eas præferas honore seniorum, si posteriore conversæ sunt tempore. Dum ergo ad te meus, soror Florentina, sermo dirigitur, derivavimus orationem studiis plurimum; nulli tamen jugum imponimus, sed quod honestum est suademus.

CAPUT XIV.

Ut virgo æqualis sit et in paupertate et in abundantia.

Nunc ad te loquendo revertar, soror Florentina, pro qua me familiaris cura sollicitat. Hortor itaque æqualem te et uniformem habere semper animum, ut nec adversitate frangaris, quæ patientiam et penuriam Job sapit; nec eleveris prosperitate, quæ patriarchas divites opibus, sed humiles animo fuisse legis. Beata enim eris, si et in adversis et prosperis semper Deo gratias egeris; et vitæ istius prosperitatem fumum vaporemque illico evanescentem credideris. David certe regnabat, et cum abundaret thesauris, ac manu forti infinitis populis imperaret, humilem se canit, et dicit : *Pauper sum ego, et in laboribus a juventute mea (Psalm. lxxxvii)*. Et ipse

iterum ad filiam Saul dicit (*II Reg. vi*) : *Vitis incedam, et vilis apparebo ante Deum qui elegit me, potius quam patrem tuum (Psalm. cxvii)*. Similiter idem dicit : *Incola ego sum in terra et peregrinus, sicut omnes patres mei*. Terrenis ergo nunquam delectata rebus, etiamsi se vitæ commoda ingerant, non eis animo innitatis, nec de mundanis gaudeas lucris; et non contristaberis damnis. Etenim scriptum est : *Divitiæ si affluant, nolite cor apponere (Psalm. li)*. Cum amore enim possessa cum dolore utentis pereunt; et inde tribulari quemquam necesse est, unde carnaliter gaudet. Tu ad instar cœlestis sponsi honorari in sæculo fuge. Ne velis ab aliis dici, aut esse prælator, quæ legis : *Si quis vult inter vos esse major, sit vester servus (Math. xx)*, quoniam et ipse

B Salvator dum a turbis ut rex fieret quæreretur, se ipsum abscondit. Quomodo enim ab homine regnum acciperet, cui cum Patre regnum perpetuum manet? Sed quia venerat docere humilitatem, hominum declinavit honorem. In forma enim Dei manens semetipsum pro nobis humiliavit (*Phil. ii*); et cui cœlestia serviunt ac terrestria, pro mortalibus factus est pauper, ut ejus inopia nos ditaremur. Tu ergo insiste vestigiis, quibus præcessit sponsus; et passibus indefessis ducem sequere cœlestem : ne dum factis suis probat esse dissimilem, in cœlestibus regnis nolit habere consortem. Etenim ista dicimus, ut parvipendas, aut ne pro magno cupias lucra terrena; vel ne æstimes magnos, quos in sæculo prospicis divites. Quod enim habere possunt et mali

C libenter debent contemnere boni. Dat enim malis Deus temporales divitias, quibus negat æternas, dat eas certe et bonis, sed quos novit non superbisse ex eis. Boni propitio Deo fiunt divites, propitio Deo fiunt pauperes : in utroque Deo gratias agunt, qui voluntatem Dei libenter accipiunt. Malis quando tribuuntur divitiæ, pœnaliter tribuuntur, ut male de eis gaudeant; et quando subtrahuntur, pœnaliter auferuntur, ut male de eis doleant, utraque justo ad gloriam; utraque impio ad vindictam. Quid ad te, quæ habes Regulam quam sequaris? Virginitatem itaque et paupertatem Mariæ prospice : quæ tam dives in Domino fuit, ut mater Domini esse mereretur, et tantò rebus pauperula, ut partus tempore nec obstetricis, nec ancillæ uteretur solatio, ipsum quoque diversorium

D tam angustum, ut præsepe assumeret pro cunabulo. Sed et Joseph, cui fuerat desponsata, cum esset justus, erat tamen et pauper, ita ut victum et vestitum artificio quæreret. Certe faber ferrarius fuisse legitur. Habes exempla, normam sequere, ne te velis divitiarum periculis committere. *Quoniam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et laqueum diaboli (I Tim. vi)*, et desideria multa inutilia et nociva, quæ mergunt hominem in interitum. Has a se sponte auferunt, quibus in Domino devotus est animus. Et plerumque contemptores suos magis appetant divitiæ, quam sequaces. *Querite, inquit, regnum Dei, et hæc omnia apponentur vobis (Math. vi)*.

CAPUT XV.

De indulgentia et prohibitionis carniū.

Esū carnium infirmitatis tuæ obtentu nec prohibere tibi audeo nec permittere. Cui tamen suppetit virtus, a carnibus se absteat. Nam dura est conditio, nutrire contra quem dimices; et carnem propriam sic alere, ut sentias contumacem. Quod si talibus utitur virgo, qualibus et sæculares utuntur, dat sensum, ut ea agat quæ a sæcularibus aguntur. Quid poterit caro nutrita carnibus nisi erumpere ad libidinem, miseramque animam crudelitate luxuriæ debacchare? Unde et quidam auctor ait, *Deliciarum finis corruptio*. Et Apostolus voluptuosam viduam sic notat: ut dicit: *Quæ autem in deliciis est, vivens mortua est (II Tim. v)* Quod si abstinentiæ marcidum corpus vix a lege peccati, quæ habitat in membris nostris, prohibemus; quid faciet quæ sic obruit terram carnis suæ, ut ei possit spinas et tribulos germinare? Fomenta vitiorum, esus carnium: nec solum carnium, sed et nimia satietas aliorum ciborum. Quoniam non culpatur escæ qualitas, sed quantitas reputatur in vitio. Quidquid enim accipitur nimis, hoc aggravat animam, et abundantiori cibo extensus stomachus obtundit animæ sensus. Virgo tantum sana debet esse, non rigida; pallida gestare oræ, non rubentia; quæ suspiria cordis emittat ad Deum, non ructet cruditates ciborum. Quibus ergo vires corporis opus sunt, habeant carnis usum: scilicet, qui metalla effodiunt; qui in agone terreno certant; qui construunt celsorum culmina ædificiorum, vel in diversis opificiis labore desudant corporis; his reparandarum virium aptus est usus carnis. Virgo quæ magis defectus sustinet corporis, bona virgo est. Ad quos usus carnes sumet, nisi ut miserum corpus fæce vitiorum inuadet? Verum si cogit infirmitas, medicinaliter sumendæ sunt carnes. Medicinaliter enim est, quod non gravat, sed relevat: quoniam et ipsam medicinam ita artis ipsius periti impendunt, ut sensim adhibita non onerent infirmum, sed allevant. Unde et illa vera est sententia philosophorum: *Ne quid nimis*.

CAPUT XVI.

Ut in Monasterio quo cæpit virgo permaneat.

Ut enim in monasterio permaneat sollicitè admo-
neo, multarum enim societate proficiet; et virtutes
aliarum videndo eris virgo virtutum. Et si interdum
pro varietate voluntatum oritur quædam congrega-
tioni similtas, et nonnunquam murmurationibus car-
nalium tristentur spirituales, non tamen deerunt
quas in bonis actibus imiteris. Et certe tolerare car-
nales, probatæ virtutis est; imitari vero spirituales,
spei est maximæ. Erudiant carnales spiritualium pa-
tientiam, et dant quæ sanctæ sunt bonarum docu-
menta virtutum: ac sic animæ proficenti utraq̃ue
sunt utiles, et quas patienter tolerat, et quas imitatur
suaviter. *Libenter*, inquit Apostolus, *sustinetis insi-
pentes, cum sitis sapientes (II Cor. xi)*. Et ipse idem
dicit: *Debetis autem vos qui firmiores estis imbecillita-
tes infirmorum sustinere, et non vobis placere. Unus-*

*A quisque autem proximo suo placeat in bonum ad ædi-
ficationem (Rom. xv)*. Non enim te carnalium scan-
dalizent murmurationes; sed consoletur proficientium
vita; et quæ nescis quantum demoreris in sæculo,
debes esse patiens pro cœlestis gloriæ dono.

CAPUT XVII.

Qualiter vita fugiatur privata.

Fuge quæso privatam vitam; nec velis imitari eas
virgines quæ in urbibus per cellulas demorantur:
quas multimoda cura constringit; prius placendi sæ-
culo, ne fœdo prodeant amictu; et domestica oppres-
sæ sollicitudine, dum pro vitæ subsidio satagunt,
minus quæ ad Deum pertinent quærunt. Privatam
enim vitam de usu gentilium traxit Ecclesia, quos
dum non quiverunt apostoli ad normam suæ vitæ
traducere, Ecclesiæ venienti ex gentibus permiserunt
private vivere, propriisque rebus uti. Cæterum qui
sub apostolis crediderunt ex Hebræis, eandem nor-
mam, quam nunc tenent monasteria, servaverunt.
Quære quod legitur in Actibus apostolorum, et verum
esse quod dico probabis: *Multitudinis*, inquit, *cre-
dentium erat cor unum, et anima una. Nec quisquam
eorum quæ possidebat, suum aliquid esse dicebat, sed
quotquot possessores agrorum erant, vendebant, et pre-
tia eorum ponebant ante pedes apostolorum, et distri-
buebatur prout unicuique opus erat (Act. iv)*. Vide,
quod viventes in monasterio regulariter apostolorum
teneant vitam; nec dubitent eorum assequi merita,
quorum imitantur exempla.

CAPUT XVIII.

Ne peculiare virgo in monasterio quid possideat.

Peculiare, quod in cœnobiis pro magno habetur
crimine, tu pro grandi vitæ contagione. Adulterium
certe est, quia conscientie integritatem usurpatæ rei
pravitate maculat. Furti crimen est; quoniam dum
omnia quæ habentur in monasterio, omnibus sunt
communia, habere una latenter præsumit, quod a
cæteris ignoratur, et aliud publice cum omnibus uti-
tur, aliud furtive abscondit. Fraus est manifesta, quia
non reponit in commune quod possidet, sed exiguam
parvitatem privatim occultat fraude. Unum crimen,
sed plura contagia. Tantæ nequitie malum velut ge-
hennæ evita præcipitium, et quasi iter cave duceas
ad infernum. Inde usque ad malam conditionis et
Domini traditionem Judas erupit, quod furti crimine
tractus cupiditate commisit. Denique cum haberet
cum apostolis quidquid illis esset commune, non fuit
contentus communionis sufficientia. Sed quid dicit
de eo Evangelium? *Fur erat, et oculos habens, ea
quæ mittebantur portabat (Joan. xii)*. Nec non Ananiæ
et Saphiræ exempla recole; qui offerentes Apostolo
partem pretii, partem vero celantes, præsentem sunt iu-
dicio damnati (Act. v); et pro terrore sequentium
non est dilata facinoris ultio. Quæ autem a commu-
nitione monasterii privata secernitur, necesse est ut a
cœlestis vitæ consortio separetur. Quidquid manus
tuæ attigerit, seniori ostende; in commune repone.
Noli quidquam transportare seorsum, quia nimium
Judæ proditoris exempla cavenda sunt.

CAPUT XIX.

Ne virgo jurare debeat.

Nunquam jurare, sed semper verum dicere, pari observa studio. Nam sicut carnalibus pro terrore fraudis jurare permittum est, sic prohibita sunt spiritalibus, etiam dum sibi bene conscii sunt, sacramenta. *Sit*, inquit, *sermo vester, Est, est; Non, non; quod autem plus est, a malo est* (Jac. v). Cave itaque jurare in bono, quia de malo est. Et propterea dicitur esse a malo, eo quod jurandi necessitas ex infideli sit conscientia. Ejus autem hominis jurandi extorquetur necessitas, cujus fides manet in dubio. Tu vero, quæ simplicitatem cordis debes ostendere labiis, cur te spontaneo alliges sacramento? Tolle jurandi usum in bono, et non perjurabis in malo. Loquere veritatem ex corde, et aberit jurandi necessitas. Legimus enim: *Ne assuescas jurationi, quoniam multi casus in illa* (Ecel. xiv).

CAPUT XX.

Ne sola virgo cum sola loquatur.

Noli assumere unam loquendi familiaritatem, et declinare alias. Sed quod scire uni utile est, sciatur ab omnibus. Audi Dominum quid dicat: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine; quod in aure auditis, predicare super tecta* (Matth. xvii). Hoc est, si quid vobis in secreto mentis fuerit revelatum, palam dicite: et quod corde concepistis, omnibus manifestate. Si bonum est quod loqueris, cur una tantum et non omnes potius informetur? Si turpe est, nec cogitare, nec loqui debes, quod alias erubescis scire. Non jam de bono est, quod singulariter virgo loquitur. *Omnis enim qui male agit, ait Dominus odit lucem* (Joan. iii). Unde et ille philosophorum prudentissimus dixit: « Omnia recte facta in luce se amant collocari. » O virgo ideo occulte loqueris, quia non est unde publice glorieris. Sed si aures et oculos humanos fallis, nunquid Dei cognitionem fallere poteris? Pulchre et alius ait: « Quod vis Deum nescire, nec agas, neo cogites. » Sit ergo tibi conscientia innocua, sermo liber a culpa. Respondea nec audire te, nec cogitare delectet; multo minus loqui, vel agere.

CAPUT XXI.

Ne velit virgo reverti ad vulvulum.

Jam ad portum havem orationis dirigimus, et D emenso dictorum pelago in litore quiescendi anchoram ponimus, flata tamen charitatis tuæ Merum in fluctibus verborum revehor. Te queso, soror Florentina, per beatam quoque Trinitatem unice divinitatis obtestor, ut quæ de terra tua et de cognatione tua cum Abraham egressa es, cum uxore Loth non respicias retro (Gen. xix); ne efficiaris exemplo malo documentum aliarum ad bonum, et ne in te alia videant quod in se caveant. Itha vero aliis facta est condimentum sapientiæ, sibi vero simulacrum stultitiæ, sibi enim nocuit malefactam; aliis profuit exemplum contrarium. Ne te unquam reverti ad genitale solum sollicitet cogitatio; ubi si te Deus habi-

A tare voluisset, non inde efficeret. Sed quia utile propositum tui fore prospexit, bene sicut Abraham a Chældæis, et tanquam Loth te abstraxit a Sodomis. Denique errorem meum ipse fateor, ne communem matrem sæpe allocutum, nescio cupiens si vellet reverti ad patriam; illa autem, quæ se revereri Dei voluntate causa inde salutis exiisse, sub divina obtestatione dicebat, nec velle se videre, nec unquam visuram illam patriam esse, et cum magnis dicebat flentibus: Peregrinatio mea Deum fecit agnoscere, peregrina merior; et ibi sepulcorum habeam, ubi Dei cognitionem accipi. Teste Jesu hoc in ejus experientiæ desideriis memor sum, ut etiam diu viveret, patriam illam non reviseret. Tu, queso, cave, soror Florentina, quod mater timuit, et malum quod illa experta fuit, tu prudenter evita. Miserrum me doleo, qui ibidem communem fratrem transmisi Fulgentium, cujus pericula jugi formidare pertimesco. Tutior tamen erit, si tu securior et absens pro illo oraveris. Ea inde mente abstracta es, ut vel si ibidem nata fueris, non memineris. Nulla est recordatio quæ moveat desideriis animam; et beata es, quæ ignoras quod doleas. Ego tamen expertus loquor, sic perdidisse statum et speciem illam patriam, ut nos liber quisquam in ea supersit, nec terra ipsa solita sit ubertate fecunda, et non sine Dei judicio. Terra enim cui cives erepti sunt, et concessi extraneo, mox et dignitatem perdidit, caruit et fecunditate. Vide, soror Florentina, quod te pavens moreneque convexiam, ne te serpens præcipiat a paradiso, et in eam ponat terram quæ spinas et tribulos germinat, de qua rursum si velis manum extendere, et lignum vitæ edendum assumere, non permittatis attingere. Temer enim te cum Propheta, et conscio Jesu Christo admoneo, dicens: *Audi, filia, et vide; et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui, quia concupivit Rex speciem tuam, et ipse est Dominus Deus tuus* (Psalm. xlv). *Nemo mittens manum suam in arstrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei* (Luc. ix). Noli ab eo avolare nido, quod invenit turtur, ubi reponat pullos suos (Psalm. lxxxiii). Simplicitatis filia es, quæ turture matre nata es. In eadem una persona complurium necessitudinum uteris officio. Turturem pro matre respice. Turturem pro magistra attende, et quæ te Christo quotidie affectibus general, charitatem qua nata es reputa matrem; ab omni procella, ab omni mundano turbine in ejus te alibus cunde. Sit tibi suave ejus lateri adherere. Sit tibi dulcis ejus gremium jam provecitæ, quod erat infanti gratissimum. Postremo charissimam te germanam queso, ut mei orando memineris, nec junioris fratris Isidori obliviscaris: quem quia sub Dei tuitione, et tribus germanis superstitibus parentes reliquerunt communes, læti, et de ejus nihil formidantes infantia, ad Dominum commearunt. Quem cum ego ut vere filium habeam, nec temporale aliquid ejus charitati præponam, atque in ejus pronis dilectione recumbam, tanto eum charius dilige, tantoque Jesum exora pro illo, quanto neci eum a parentibus terrenis fuisse dile-

etum. Certus sum quod flectat pro nobis aures divi- **A** corona, et exhortanti Leandro praestabitur venia; et
nas tua virginalis oratio. Et si pactum quod cum si perseveraveris usque in finem, salva eris. Amen.
Christo pepigisti servaveris, bene agenti tibi debetur

BEATORUM LEANDRI, ISIDORI ET FLORENTINÆ.

Cruz hæc alma gerit sanctorum corpora fratrum,
Leandri Isidoriq; piorum ex ordine vatium.
Tertia Florentina soror devota perennis
Et posita amborum consors sic digna quiescit.
Isiderus medio disjungit membra duorum.
Hi quales fuerint libris inquirito, lector,
Sic cognosce illos bene cuncta fuisse locutos,

Dogmate sanctorum cernens crevisse fideles
Æterno Domino, quos impia jura tenebant.
Utque viros credas sublimes vivere semper
Aspiciens sursum pictos contende videre.
Obiit felicis memoriae Leander episcopus die III Ka-
lend. Martias, æra DCXXI.

SANCTI LEANDRI, HISPALENSIS EPISCOPI,
HOMILIA IN LAUDEM ECCLESIAE,

Ob conversionem gentis, post concilium et confirmationem canonum edita

(Mansi Concil. Collect.)

Festivitatem hanc omnium esse solemniorē fe- **B**
stivitatem, novitas ipsa significat. Quoniam sicut
nova est conversio tantarum plebium causa, et no-
biliora sunt solito Ecclesiae gaudia: nam multas
solemnitates per anni discursum celebrat Ecclesia,
In quibus tametsi habet gaudia consueta, nova vero
sicut in hac non habet. Aliter enim gaudet de rebus
semper possessis, aliter de lucris magnis his nuper
inventis. Pro qua re et nos majoribus gaudiis eleva-
mur, quia repente novos Ecclesiam parturisse popu-
los intuemur; et quorum asperitatem quondam ge-
mebamus, de eorum nunc gaudemus credulitate.
Ergo materia gaudii nostri tribulationis præteritæ
ocasio fuit. Gembamus dum gravaremur, dum
exprobremur; sed gemitus illi id egerunt, ut hi,
qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent **C**
nostra per suam conversionem corona. Hoc enim gra-
tulative profert in Psalmis Ecclesia dicens: *In tri-
bulatione dilatasti me (Psal. iv)*; et Sara dum sæpe a
regibus concupiscitur, nec maculam pudicitiae sentit,
et Abraham causa pulchritudinis suæ divitem facit
(*Genes. xx*); ab ipsis enim regibus Abraham ditatur,
a quibus Sara concupiscitur. Condigne ergo Ecclesia
catholica gentes, quas simul concessit fidei suæ de-
core, ad sui eas sponsi, hoc est, Christi lucra trans-
ducit, et per ea regna suum virum divitem reddit,
per quæ se inquietari persenserit; sic enim dum ex
initio lacessitur, vel invidentium dentibus mordetur,
dum premitur, eruditur; et dum insectatur, dilata-
tur. Quoniam patientia suâ æmulatores suos aut
superat aut lucrator. Dicit enim ad eam divinus ser-
mo: *Multæ filiae congregaverunt divitias, tu autem super-
gressa es universas (Prov. xxxi)*. Si non mirum quod
hæreses filiae dicuntur, sed attendendum quod loco
spinarum ponuntur: filiae sunt, eo quod ex semine
Christiano generantur; spinæ sunt, eo quod foris a

Dei paradiso, hoc est, extra catholicam Ecclesiam
nutriuntur; et hoc non lectura [conjectura] sensus
nostri, sed Scripturæ divinæ auctoritate probatur;
dicente Salomone: *Sicut liliū inter spinas, sic
amica mea inter filias (Cant. xi)*. Ergo ne magnum
vobis videretur quod hæreses direxit filias, continuo
eas numerat [nominat] esse spinas; hæreses, inquam,
aut in aliquem angulum mundi, aut in unam gentem
inveniuntur versari. Ecclesia vero catholica, sicut
per totum mundum tenditur ita, et omnium gentium
societate constituitur. Recte ergo hæreses in cavernis,
quibus latent, congregant ex parte divitias:
Ecclesia autem catholica in speculo [specula] totius
mundi locupleta supergreditur universi. Exsulta
ergo, et lætare, Ecclesia Dei, gaude, et consurge
unum corpus Christi, induere fortitudine, et juba
exultatione; quoniam tui mœrores in gaudium sunt
mutati, tristitiæ habitum in amictum lætitiæ versum
est. Ecce repente oblita sterilitatis et paupertatis tuæ,
uno partu populos innumeris genuisti Christo tuo.
Nam dispendiis tuis proficis, tuoque damno subere-
scis: tantus denique est sponsus tuus, ejus imperio
rogeris, ut dum te patitur depredari ad modicum,
rursam prædam tuam ad te reducat, et hostes tuos
tibi conquirit. Sic autem agricola, sic piscator, dum
lucra attendit futura, quæ seminat, et quæ amodo
inaccessit, non imputat damna. Tu proinde jam ne
fles, ne loqueas, temporaliter quosdam recessisse a
te, quos cernis cum magnis lucris rediisse ad te.
Exsulta ergo fidei confidentia, et tui capitis merito,
fide esto robusta; dum quæ recolis olim repromissa,
nunc cernis fuisse completa. Ait enim in Evangelio
ipsa Veritas: *Oportebat Christum mori pro gente, et
non tantum pro gente, sed ut filios Dei; qui erant di-
sparsi, congregaret in unum (Joan. xi)*. Tu profecto in
Psalmis proclamans, odientibus peccam dicens: *Ma-*